ACHÁNOVA KRÁDEŽ A JEJÍ D?SLEDKY

P?vod materiálu
Daniel Heller
Po?adí v lekci
34

Žalm10

Ano, zkoušel jsi nás, Bože, prot?íbil jsi nás, jako se t?íbí st?íbro:

Liturgické ?t?ní: Joz 7,1-6

klí?ové pojmy, dobové a testoví souvislosti:

- Achan se provi?uje proti Hospodinovu p?íkazu. Jeho zpronev?ra dopadá na celé spole?enství Izraele. Boží lid je od po?átku jedno t?lo. H?íchy a poklesky jednotlivce nejsou nikdy jeho soukromou záležitostí. To si má Izrael velmi dob?e uv?domit hned na po?átku svého pobytu v zaslíbené zemi.

Sou?asná diskuze o problému kolektivní viny zapomíná na to, co SZ dob?e ví, že vina jednotlivce ovliv?uje a postihuje spole?enství. Vina a h?ích se nedají redukovat na soukromé sobectví, vždy dopadají na spole?enství, v n?mž ?lov?k žije. Vina v tomto smyslu má kolektivní rozm?r, proto proroci mluví o nešlechetnosti m?sta Týru a Gázy (Am 1,6.9), nebo o zlo?inu Judy a Izraele,jak p?ekládají moderní p?ekladatelé (Am 2,4.6), proto z Desatera slyšíme varování, že Hospodin navšt?vuje nepravost otc? na synech do t?etího a ? tvrtého pokolení - to není výraz Boží pomstychtivosti, ale poznání, že h?ích zasahuje celé spole?enství, tedy otce, d?ti, vnuky i pravnuky. Akánova vina má dosah pro celý Izrael, není to jen jeho soukromé obohacování. Modelov? se zde ukazuje, že porušení Božího požadavku klatby - t.j. bezvýhradného odmítnutí, zni?ení všeho Bohu cizího - má zlé následky a za Akána na to Izrael doplatí porážkou v boji a on sám a jeho rodina na to doplatí ztrátou života.

- Aj bylo zni?eno podobn? jako Jericho, dávno p?ed p?íchodem Izraelc?. Aj znamená v p?ekladu trosky, sutiny. Jak ukazují archeologické pr?zkumy, m?sto Aj nebylo znovu osídleno. Vále?né události se z?ejm? týkají dobývání m?sta Bet -el (viz Bi?, Palestina II, s.!3n).

Po vykonaném soudu nad Akánem táhne lid na p?ímý Boží rozkaz znovu proti Aji. Tentokrát jde do boje se zaslíbením, že sám Hospodin dobude m?sto, jehož úd?l bude stejný jako úd?l Jericha. P?ece však je tu rozdíl: získané bohatství m?sta nepropadá klatb?, je rozdáno lidu jako vále?ná ko?ist. Tento rozdíl není v textu vysv ?tlen. Je možné, že na ko?ist v Jerichu se mámedívat jako na „prvotiny“, které náležely Hospodinu. Jericho také symbolizovalo celý Kenaan, a tu si m?l lid uv?domit, že zem? je Hospodinova a lidu je sv??ena do pé?e.

- šineárský pláš?, zlatý jazyk- p?ivlastn?né p?edm?ty dokládají, že Akánova vina nespo?ívá v zištnosti a touze po hmotném zajišt?ní. Pláš?, sám o sob? drahocenný a skvostný, jak nazna?uje hebrejské ozna?ení, je popsán jako 'šineárský'. Není to ur?ení módního sm?ru. Slovo Šineár bylo starým výrazem pro Babylónii a v Bibli se ho užívá k vyjád?ení babylónské náboženské a duchovní sféry. (Gn 11,2; Dá 1,2; Za 5,11). Lze tedy soudit, že 'šineárský' pláš? byl sou?ástí od?vu, užívaného p?i v?štecko-magické praxi. Neobvyklé je ozna?ení zcizeného zlatého p?edm?tu: 'jazyk'. Podle váhy (50 šekel? = asi 3/4 kg) šlo o nevelký p?edm?t, který také z?ejm? sloužil k v?šteckým ú?el?m. Snad m?l nahrazovat nebo zastupovat božská ústa p?i udílení orákula.

- porážka byla první, kterou Izrael p?i dobývání zem? zakusil. Následuje hr?za, zachvacující celý lid. Jozu?v úp?nlivý modlitební zápas vyjad?uje krajní ohrožení lidu, kdyby byl Hospodin?v plán s Izraelem v Kenaanu

zma?en. Jozue se obává, že Izrael bude okolními národy vyhlazen, a tím bude zneuct?no i Hospodinovo jméno.

Hospodin v odpov?di na Jozuovy prosby odhaluje vinu Izraele: Porušení klatby p?erušuje Hospodin?v svazek s lidem. Má-li být narušený ?ád obnoven, musí být viník odstran?n ze spole?enství lidu. M?l být upálen se vším, co m?l, s živým i mrtvým majetkem. Viníka odhalí Boží soud, zvláštní zp?sob posvátného losování. Je p?ítomen celý Izrael, který se musel p?edem o?istit.

- ukamenování: "Akán a celá jeho rodina jsou ukamenováni - tak býval v Izraeli b?žn? provád?n trest smrti - a navíc jsou jejich t?la ešt? spálena, což byl nejp?ísn?jší trest. Co propadlo klatb?, ob?tuje se Hospodinu jako celopal, jako ob??, která má být celá spálena, z níž nemá nic z?stat zachováno - a na ob?tišt? se nahromadí kamení. Mohyla p?ipomíná hrob a smrt a tím z?stává pro budoucí pokolení vážnou výstrahu." (Jozue, Praha 1969 s.46n, Kalich).

úskalí textu:

- Výsledky zkoumání posledních let jsou jednomyslným p?esv?d?ením, že biblický popis dobývání a osidlování zaslíbené zem? pochází z kone?ného výsledku a p?edchozí události jsou tedy zjednodušené, zkrácené a jejich skute?ný pr?b?h už nedokážeme rozeznat. K n?kterým up?esn?ním m?žeme dojít srovnáním text? knih Jozue a Soudc?.

- P?ekvapuje nepom?r mezi 3000 úto?níky a 36 padlými. Druhý údaj lze pokládat za reálný (sr Sd 20,39). Naproti tomu u prvního je nejisté, zda se p?vodn? mluvilo o tisících (jako i ?asto ve SZ). Jestliže proti Aji nastoupili muži t?í rod? a padlo jich 36, byla to velká pohroma. *Tisíce* se snad dostaly do p?edstav o válkách Izraele až ze snahy pozd?jší doby, kdy m?ly být dávné události náležit? zveli?eny. Orientálec ani dnes nedává na vážky ?íselné údaje, jde-li o vyšší ?ísla.

Navíc m?že v tomto p?ípad? spolurozhodovat i snaha vyprav??e, dát vyniknout svévolnému postupu Izraele, který spoléhá na sebe a ne na Hospodina.

- samostatná tradice v Sd 1,23-25 je vítaným dopl?kem k Joz 8. Zdá se totiž, že dobytí vlastního m?sta nestálo nijak v pop?edí zprávy knihy Joz, k tomu došlo až pozd?ji akcí Josefovc?. Záleželo p?edevším na zni ?ení svaty?. Tím byli domorodci zbaveni pomoci svých božstev a Izrael uvarován pokušení t?mto božstv?m sloužit. Shrnuto: dobývání Aje znamenalo dobývání a dobytí bét-elské svatyn?. Tím se vysv?tlí kolísání tradice, která st?ídav? zam??ovala jméno Aj a m?sto, jako by nev?d?la nebo si nebyla jista, jak to doopravdy bylo.

- smrt Akána a jeho rodiny - nejedná se jen o trest, který je typický jen pro SZ. U?edníci v jeruzalémském sboru byli také p?esv?d?eni, že mohou a mají tvrd? ztrestat svatokrádež Sk 5,2.

I dnes má h?ích jednotlivce ?i malé skupiny hrozivý dopad na celé spole?enství a trpí kv?li n?mu další. Díky ob?ti Ježíše Krista však již nejsme odsouzeni k smrti.

- v?štecké nástroje pro nás dnes nemají tak velkou váhu a d?ležitost - jenom prost?ednictvím pohádek, jako je t?eba o Harry Potterovi, lze tušit, o jaké záležitosti šlo. Religionisté (znalci náboženství starov?kých i novov?kých) nám potvrdí, že magie a v?štba byly neodmyslitelnou ?ástí každého d?ležit?jšího rozhodnutí krále, soudu, i oby?ejného ?lov?ka, zlo?e?ení zase bylo b?žnou sou?ástí každé mezinárodní smlouvy. Výroky proti v?štebným praktikám nalezneme t?eba u církevního otce Augustina (umírá 430).

- je zbyte?né, abyste vypráv?li celou 8. kap., protože nejde o historický popis obsazování zem? a d?tem v katechetickém p?evypráv?ní není zapot?ebí p?ipomínat vše, co je ve vypráv?ní p?edloženo jako výstraha pro dosp?lé. Sta?í proto, p?ipomenete-li Hospodin?v zám?r (8,1) a výsledek - vít?zství Izraele, které je zpe?et?no postavením oltá?e a napsáním, tedy vyhlášením sm?rnice Zákona, který je ur?en nejen pro muže, ženy a d?ti, ale i pro ty, kte?í žili v Izraeli jako hosté (8,30-35), tedy p?ipojíte to, co je jádrem celého p?íb?hu, a

co by m?lo být vyzdviženo zejména pro nejmladší. Tedy to, že zákon je pro všechny: pro muže, ženy i d?ti, a dokonce pro ty, kte?í p?vodn? k Izraeli nepat?ili.

pom?cky: ukázka starov?kého kultického p?edm?tu, totem, soudobý kultický p?edm?t (odznak, vlajka klubu, uniforma...); obrázek mohyly, ozna?ení varování; doklad utrpení civilního obyvatelstva ve válce; listina lidských práv a svobod nebo podobný dokument (ústava).

motiva?ní uvedení do p?íb?hu:

- platí silni?ní zna?ky jenom pro ?idi?e osobních a nákladních aut, nebo taky pro chodce a pro cyklisty, pro d?ti na kole?

- cht?li byste mít zázra?né sluchátko jako Mach a Šebestová nebo kouzelnou h?lku jako Harry Potter? K ?emu by vám byla dobrá?

pom?cky: ukázka starov?kého kultického p?edm?tu, totem, soudobý kultický p?edm?t (odznak, vlajka klubu, uniforma...); obrázek mohyly, ozna?ení varování; doklad utrpení civilního obyvatelstva ve válce; listina lidských práv a svobod nebo podobný dokument (ústava).

motiva?ní uvedení do p?íb?hu:

- platí silni?ní zna?ky jenom pro ?idi?e osobních a nákladních aut, nebo taky pro chodce a pro cyklisty, pro d?ti na kole?
- cht?li byste mít zázra?né sluchátko jako Mach a Šebestová nebo kouzelnou h?lku jako Harry Potter? K ?emu by vám byla dobrá?

osnovy vypráv?ní:

a) poznámky a osnova pro mladší školní v?k:
vypráv?ní o provin?ní Akána a jeho ?eledi m?žete vynechat, vypráv?jte pouze kap.8 a zd?razn?te Boží zám?r, vynechejte boj (8,2-29) a p?ipojte p?vodn? nenavržený text 8,30-35.

I. Motivace
II. Boží zám?r
III. Izrael obsadil Aj
IV. Postavení oltá?e
V. Zákon platí pro všechny - pro muže, ženy, d?ti i p?íchozí

b) osnova pro starší školní v?k:
vypráv?jte o Akánovi, vynechejte 8,2-29, dopl?te vypráv?ní o text 8,30-35 (tj. neseznamujte d?ti s taktikou boje, a p?ipome?te rad?ji otev?enost Izraele v??i všem – tj. i t?m, kte?í byli nábožensky podce?ováni v jiných náboženstvích a n?kdy i v Izraeli: ženy, d?ti, cizinci; zv?stným zám?rem knihy Jozue skute?n? není „svatá válka“)

I. Motivace
II. Radost z dobytí zem?

III. Tažení proti Aj bez Boží pomoci

IV. Prohraná bitva

V. Jozue se modlí k Hospodinu

VI. D?vod porážky

VII. Boží soud - losování

VIII. Odhalení viníka

IX. Kultické p?edm?ty uprost?ed Izraele
X. Potrestání neposlušnosti

XI. Dobytí m?sta Aj
XII. Postavení oltá?e
XIII. Zákon platí pro všechny - pro
muže, ženy, d?ti i p?íchozí

VYPRÁV?NÍ

I. SITUACE IZRAELE – O CO ŠLO?

Hospodin vyvedl lid Izraele z otroctví. Vysvobozuje od zla. Nabízí svému lidu (také nám) svou pomoc. Ale ta pomoc je ú?inná jen tehdy, když i ?lov?k sám to zlo odmítá, jinak tu Boží pomoc podkopává. Žít ve spole?enství s Bohem je možné jen naplno - když ?lov?k odmítne všechno, za ?ím by se to zlo mohlo schovávat. A ono se schovává t?eba za modlami. Proto je t?eba je radikáln? odmítnout, tzn. vytrhnout je i s ko?eny. Šlo o to, aby náboženství Izraelc? nebylo pohlceno pochlebováním Baalovi a jiným b?žk?m, aby se nerozm?lnilo tak, že by to Boží lid hrál na ob? strany, trochu s Hospodinem a trochu s modlami. A tak bylo t?eba jakoukoli modloslužbu zakázat a všechno, co souviselo s cizími bohy, jasn? vylou?it. Proto i to jednozna?né na?ízení p ?i dobývání Jericha, že vše z toho m?sta musí být zni?eno.

II. TAŽENÍ PROTI m?stu AJ BEZ BOŽÍ POMOCI

Izraelci m?li radost z vít?zství nad Jerichem. Vzpomínáte si na to, jak ho dobyli? A víte, jaké jim dal Jozue instrukce, co mají ud?lat s dobytými v?cmi? Mohli si brát pro sebe n?jakou ko?ist? Pro? ne?

Dobyli Jericho a ?íkali si: Když nám to tak dob?e jde, budeme hned pokra?ovat, fr?íme dál. Jako další na ?ad ? se jim jevilo m?sto Aj. Jozue ne?ekal na Boží pokyn a poslal tam muže na výzv?dy. Když se vrátili, hlásili, že to bude snadná práce: „Je jich tam málo, pro? bys tam posílal všechen lid? Pár borc? to zmákne!“ – Jozue tedy vydal p?íslušné rozkazy. A jak to dopadlo? Tu bitvu prohráli a padlo tam docela dost lidí - na to, kolik jich do bitvy poslali. A pro? ji prohráli?

III. JOZUE SE MODLÍ K HOSPODINU

Jozue si uv?domil: Prohráli jsme proto, že s námi nebyl Hospodin. Spolu s izraelskými staršími padl na tvá? p?ed Hospodinovou schránou, házeli si prach na hlavu a leželi tak až do ve?era. Ve svém zoufalství za?al Jozue Bohu vy?ítat: „To jsi nás zavedl až sem, aby nás ti domorodci zahubili? Kéž bychom rad?ji z?stali na

druhé stran? Jordánu! Co te? u?iníš pro své veliké jméno? Ukážeš svou moc?“ Bylo to skute?né pokání? Nem?li se rad?ji ptát, pro? s nimi Hospodin nebyl? Nem?li místo vý?itek Bohu rad?ji hledat chybu u sebe? Každopádn? jim však bylo hrozn? líto, co se stalo.

IV. HOSPODINOVA ODPOV??

Hospodin Jozuovi ?ekl: „Vsta?! Víš, pro? jste byli poraženi? Izrael zh?ešil! Provinili jste se proti mé smlouv? , kradli jste, ponechali jste si, co m?lo být zni?eno.“ Tak to tedy bylo: Porušili zákon klatby. Nedodrželi pravidla hry, nebo spíš pravidla života, které jim dal Hospodin. Porušením klatby se podkopával vztah s Hospodinem.

Smlouva má vždycky dv? strany. I smlouva s Bohem. Když ji nedodržujeme nebo d?láme n?co, co se jí p?í? í, nem?žeme se divit, že se nám pak neda?í to, co se na smlouv? zakládá. I dnes je d?ležité hrát v život? fair play. Nesvád?t na druhé lidi ani na Boha, za co si m?žeme sami. I dnes je normální, že za n?co zlého, co ud? lám já sám, to v?tšinou odská?e n?kdo jiný. D?sledky zlých myšlenek (t?eba nenávisti) a ?in? jdou ?asto mnohem dál, než si to v?bec umíme p?edstavit.

Jak z toho ven? Jedin? cestou opravdového pokání, jen tak lze ?et?zec zla p?etrhnout. K pokání však pat?í nejen lítost, nýbrž i úsilí o nápravu. Zlo je t?eba odstranit. Hospodin ?ekl: „Nem?žete obstát p?ed nep? áteli, dokud to, co propadlo klatb?, ze svého st?edu neodstraníte.“

V. BOŽÍ SOUD – LOSOVÁNÍ A ODHALENÍ VINÍKA

Druhého dne ráno svolal tedy Jozue všechen lid, aby všichni spole?n? ?inili pokání, aby si všichni uv?domili, jak t?žký h?ích na celé pospolitosti leží, a také aby zjistili, kdo se provinil a co se vlastn? stalo.

Proto p?ed Jozua p?edstupovaly kmeny, ?eledi, domy i jednotliví muži, aby se p?išlo na to, kdo to byl. Los, který padá postupn? na stále užší jednotku spole?enství, je obrazem Božího soudu i výrazem Boží všev? doucnosti, které nem?že žádná lidská lež ani vychytralost uniknout. B?h nás zná lépe než my sami sebe. Je velký omyl n?co p?edstírat, nalhávat sob?, druhým i Bohu, že n?co je

jinak než ve skute?nosti, že nap?. já v ni?em nejedu apod.

Los padl na Akána z pokolení Judova. P?iznal, že se p?i obsazování Jericha dopustil rabování. Sbalil, co mu nepat?ilo. N?jaký pláš? a kus zlata. Nešlo však jen o to, že si Izraelci p?i spole?ném obsazování zem? nem?li sami pro sebe brát žádnou ko?ist. To, co ukradl, nebylo totiž jen p?kné oble?ení nebo klenot, který by pak mohl prodat. Šlo o v?ci, kterých obyvatelé Jericha používali k modloslužb?. Akán si asi ?ekl: “Heleme se, to by se mohlo hodit. Co když ten Hospodin tady v té zemi nebude fungovat tak jako dosud? Kdoví, co bude dál. Co je doma, to se po?ítá.” Jenže tyhle v?ci, které jsou proti Hospodinu, jsou v Izraeli proklaté. To znamená: co je Bohu cizí, to opravdu nepat?í do nového života a je t?eba to radikáln? odmítnout. Nem?žeš obstát, nejen p?ed nep?áteli, ale v?bec v život?, neodstraníš-li ze svého st?edu to, co se Hospodinu nelíbí.

VI. ODSTRAN?NÍ ZLA – POTRESTÁNÍ VINÍKA

Co bude dál? Pokání je víc než jen p?ijít na to, kde se stal pr?švih. Pokání znamená neustále se o?iš?ovat, vzdát se všeho, co do Božího království nepat?í. Pro Izraelce to znamenalo odstranit ze svého st?edu toho, kdo jednal proti Bohu. Nešlo o to, že by Hospodin byl krvela?ný a mstivý, že by cht?l za každou cenu trestat. Šlo o to rozhodn? skoncovat s takovým p?ístupem, jaký m?l Akán. Vždy? kv?li n?mu a kv?li jeho h?íchu

upadl do nešt?stí celý Izrael! A tak byl on i se vším, co m?l, ukamenován. Starý zákon není jen sv?dectví o slavných Hospodinových skutcích, ale i o h?íších a chybách Božího lidu, a o jejich následcích.

VII. DOBYTÍ AJE, POSTAVENÍ OLTÁ?E A P?IJETÍ ZÁKONA

Potom Hospodin Jozuovi p?ikázal, aby znovu vytáhli proti tomu m?stu. Izraelci šli a dobyli je. Byla to vlastn ? pohanská svatyn?, centrum toho, co je proti Hospodinu, a ta musela být zni?ena, i když p?i tom teklo mnoho krve.

Pak Jozue izraelskému lidu znovu p?ipomn?l, pro? a pro koho tam vlastn? jsou, komu mají sloužit, jak, s kým a pro koho mají žít: pro toho, kdo je vyvedl z otroctví zla. Proto postavili Hospodinu oltá? - z kamene, který neopracovávali železem (ze kterého m?li zbran?); p?inesli tam Hospodinu ob?ti zápalné (všechno ti pat ?í, Hospodine) a pokojné (jen ty, Hospodine, jsi dárcem míru a pokoje). A Jozue tam napsal na kameny Hospodin?v Zákon a ?etl jej všemu lidu. Boží Zákon v Izraeli platí pro všechny bez rozdílu - pro muže, ženy i d?ti, a dokonce i pro ty, kte?í p?vodn? k Izraeli nepat?ili a p?ipojili se k n?mu až pozd?ji. V Izraeli nikdo nemá být vylou?en ze spole?ného života podle Božího zákona, nikdo není vyšachován, protože Hospodin pamatuje na všechny.

MODLITBA

Hospodine, p?iznáváme si a vyznáváme p?ed tebou, jak ?asto myslíme jen sami na sebe. ?asto si st?žujeme, jak doplácíme na to, za co mohou ti druzí, ale neptáme se, kde oni musí slíznout n?co za nás. Ani nevíme, kde jsme všude nad?lali paseku, komu jsme ublížili, koho zranili. Odpus? nám, prosíme. D?kujeme ti, že nás u?íš žít jinak, hledat pokoj a milosrdenství. D?kujeme ti za Ježíše Krista, za to, že s ním m?žeme žít, i když jsme ve sv?t?, který je stejn? krutý jako ve Starém zákon?. Prosíme t?, pomáhej nám d?lat to, co má smysl a co je dobré pro druhé. Pomáhej nám hledat to, co máme s druhými spole?né. Dej, a? nás vždycky nejvíc zajímá ne úsp?ch a bohatství, ale ?lov?k, který je vedle nás. Amen

Podn?ty pra rozhovor:

- doplácíme na hloupost, vinu, zlobu druhých lidí?

- problém kolektivní viny: B?h nás kolektivn? netrestá, ale varuje, že naše provin?ní bude mít neblahé následky, které p?ivodíme i na své bližní. Týká se to každého sobectví, nep?átelství, každého porušení ?ádu, který v darované svobod? smíme p?ijmout nebo odmítnout.

- následky nezodpov?dnosti m?žeme odstranit tím, že tedy budeme ctít a rozvíjet kolektivní odpov?dnost. Co to p?edstavuje?

- co víte o volbách komunálních, parlamentních? Myslíte si, že za své vládní p?edstavitele neseme všichni odpov?dnost, když si je zvolíme? Jak to souvisí s kolektivní vinou a kolektivní odpov?dností?

- jaký byl Ježíš?v p?ístup ke kamenování?

- je trest smrti vy?ešením viny podle Boží v?le?

- dá se p?íb?hem, jako je ten dnešní, zd?vod?ovat trest smrti?

- víte n?co o vyhnání N?mc?, o arijských zákonech nebo o vyhnání ?ech? ze Slovenska?

- základní lidská a ob?anská práva deklarují právo na život; je to tak dobré?

- znáte p?ípad Salmana Rushdieho?

Odkaz na pracovní list
34 Achánova krádež a její d?sledky
34 Achánova krádež a její d?sledky - st
Odkaz na píse?
Jericho (SV131)
Synové Boží (SV381)
Volný jsem (SV375)
To já, ó Pane m?j, stojím tady v modlitbách
Kdo na kolenou kle?í, vídá dál
Odpus? (EZ688)
Všichni, kdo skládají v Pánu své doufání
To jedno m?jme stále na pam?ti (EZ483)
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1
Biblický odkaz (kat)
Jozue 7,1–26
Jozue 8,1–28